

Przyszłość Francji w regionie Indo-Pacyfiku w związku ze zbliżającym się referendum niepodległościowym w Nowej Kaledonii

Karolina Siekierka

23.11.2021

Artykuł w skrócie:

- Dotychczas Francja odgrywała rolę gwaranta bezpieczeństwa i stabilności w regionie Indo-Pacyfiku, zapewniając m.in. wsparcie lokalnym państwom;
- 12 grudnia 2021 r. w Nowej Kaledonii odbędzie się trzecie, ostatnie referendum;
- w wyniku zbliżającego się referendum w Nowej Kaledonii, podnoszonych ruchów niepodległościowych w Polinezji Francuskiej oraz ogłoszenia we wrześniu 2021 r. porozumienia obronnego między Australią, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonym, obecność Francji w regionie jest niepewna;
- w sytuacji uzyskania niepodległości przez Nową Kaledonię, a także dalszego rozwoju ruchów niepodległościowych w Polinezji Francuskiej, Francja może utracić swoje znaczenie w regionie Indo-Pacyfiku.

Republika Francuska wyróżnia się na tle pozostałych państw europejskich. Jako jedyne państwo Unii Europejskiej posiada terytoria w regionie Indo-Pacyfiku, zajmując pierwsze miejsce w rankingach wielkości wyłącznej strefy ekonomicznej¹. W 2018 r. opublikowano, a w 2021 r. zaktualizowano, Strategię Francji w Indo-Pacyfiku (fr. *la stratégie de la France dans l'Indopacifique*), natomiast rok później państwo przyjęło Francuską Strategię Obrony w Indo-Pacyfiku (fr. *la stratégie de défense française en indopacifique*). Pierwszy dokument wskazuje potrzebę prowadzenia działań m.in. w obszarze militarnym, politycznym, gospodarczym i kulturalnym, przy czym ochrona środowiska stanowi jeden z celów priorytetowych działalności w regionie. Kluczową rolę w tym zakresie przyznano Polinezji Francuskiej.

Drugi dokument, Francuska Strategia Obrony w Indo-Pacyfiku, wśród najistotniejszych celów wskazuje obronę integralności Francji, zapewnienie ochrony jej terytorium i interesów, promowanie współpracy oraz zapewnienie bezpieczeństwa w regionie czy też zapewnianie bezpieczeństwa szlaków morskich². Obie strategie wpisują się we francuski plan odbudowy pozycji Francji jako mocarstwa globalnego.

¹ *Countries With The Largest Exclusive Economic Zones*, World Atlas, <https://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-largest-exclusive-economic-zones.html>, dostęp: 19.11.2021.

² *La stratégie de défense française en indopacifique*, Ministère des Armées, <https://www.defense.gouv.fr/dgris/action-internationale/enjeux-regionaux/la-strategie-de-defense-francaise-en-indopacifique2>, dostęp: 18.11.2021.

Dotychczas Francja odgrywała rolę gwaranta bezpieczeństwa i stabilności w regionie Indo-Pacyfiku, zapewniając m.in. wsparcie lokalnym państwom. Zarówno na terytorium Nowej Kaledonii, jak i Polinezji Francuskiej stacjonują francuskie oddziały sił zbrojnych – w listopadzie 2021 r. odpowiednio 1 450 i 900 żołnierzy³.

W wyniku zbliżającego się referendum w Nowej Kaledonii, podnoszonych ruchów niepodległościowych w Polinezji Francuskiej oraz ogłoszenia we wrześniu 2021 r. porozumienia obronnego między Australią, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonym (tzw. AUKUS), obecność Francji w regionie jest niepewna. Co ważne, znaczenie Francji jest podważane także w dawnych koloniach afrykańskich przez Chiny, Rosję czy też Turcję.

Referendum w Nowej Kaledonii

Nowa Kaledonia jest francuską wspólnotą zamorską, składającą się z wysp położonych na Morzu Koralowym i południowej części Oceanu Spokojnego. Od 1840 r. w omawianym regionie Francja prowadziła działalność misji religijnych celem szerzenia chrześcijaństwa. Niedługo później, w wyniku agresji ze strony rdzennej ludności, misjonarze wystąpili o ochronę przez marynarkę wojenną, która brutalnie tłumiała wszelkie protesty podnoszone przez Kanaków – rdzenną ludność terytorium, którym w XIX w. ograniczono prawa oraz zmuszono do mieszkania na specjalnie wyznaczonych ku temu terenach, w rezerwach. **Zgodnie z danymi *Institut de la statistique et des études économiques* – instytucji publicznej Nowej Kaledonii odpowiedzialnej za gromadzenie i analizowanie danych statystycznych dotyczących sytuacji gospodarczej i społecznej Nowej Kaledonii – w 2019 r. Kanakowie stanowili 41,2% całej ludności terytorium⁴.**

Wyspy były stopniowo przyłączane do Francji. W 1853 r. nadano im status francuskiej kolonii, w 1946 r. terytorium zamorskiego, natomiast w wyniku podpisanego w 1998 r. Porozumienia z Numei – wspólnoty *sui generis* o szerokiej autonomii, obejmującej zagadnienia państwowej służby cywilnej, polityki zagranicznej i obronności, kontroli imigracyjnej, waluty oraz szkolnictwa wyższego i badań naukowych.

³ *Dispositif opérationnel français déployé à travers le monde*, Ministère des Armées, https://www.defense.gouv.fr/operations/rubriques_complementaires/dispositif-operationnel-francais-deploye-a-travers-le-monde, dostęp: 16.11.2021.

⁴ *Une mosaïque pluriethnique*, l'Institut de la statistique et des études économiques Nouvelle-Calédonie, <https://www.isee.nc/population/recensement/communautes>, dostęp: 17.11.2021.

W 1854 r. na terenie Nowej Kaledonii zorganizowano trzy typy kolonii karnych: dla osób zesłanych (fr. *transporté*; praca przymusowa wyłącznie za przestępstwa pospolite dla osób poniżej 60. r.ż.), deportowanych (fr. *déporté*; dla więźniów politycznych) lub wygnanych (fr. *relégué*; w przypadku powtarzalności przestępstw). W 1886 r., tj. w szczytowym okresie, w koloniach znajdowało się 7 600 skazanych oraz 700 pracowników⁵. Do 1931 r., kiedy zamknięto ostatnią kolonię, na wyspach przebywało łącznie ponad 20 250 przestępców pospolitych (ok. 250 stanowiły kobiety), w latach 1872-1880 deportowano ok. 4 250 osób za przestępstwa popełnione podczas Komuny Paryskiej oraz, po postaniu w Algierii z 1871 r., blisko 2 000 Algierczyków, natomiast w latach 1885-1894 zesłano ponad 3 757 osób⁶.

W latach 80. XX w. na terytorium Nowej Kaledonii dochodziło do walk zbrojnych między francuskimi siłami zbrojnymi, a proniepodległościową partyzantką. Historia tego okresu naznaczona jest zamieszkami, atakami czy też morderstwami. Wskutek wydarzeń, wprowadzono wówczas na terytorium Nowej Kaledonii stan wyjątkowy, a także wzmocniono obecność francuskich sił zbrojnych oddziałami antyterrorystów. Zdarzenia lat 80. doprowadziły do podpisania dwóch porozumień – w Matignon w 1988 r. oraz w Numei w 1998.

Na mocy Porozumienia z Numei z 1998 r. Nowa Kaledonia posiada status wspólnoty zamorskiej oraz autonomię m.in. w zakresie państwowej służby cywilnej, polityki zagranicznej i obronności, waluty, kontroli imigracyjnej oraz szkolnictwa wyższego i badań naukowych. Co istotne, Porozumienie gwarantuje przeprowadzenie referendum niepodległościowego 20 lat po przyjęciu umowy⁷, z możliwością jego powtórzenia najpóźniej po dwóch latach, jeśli większość opowie się przeciwko uzyskaniu przez Nową Kaledonię pełnej suwerenności. W tym celu postawiono wymóg skierowania do Wysokiego Komisarza Republiki Francuskiej w Nowej Kaledonii (fr. *le Haut-commissaire de la République française en Nouvelle-Calédonie*) wniosku ws. organizacji kolejnego głosowania przez minimum 1/3 członków Kongresu Nowej Kaledonii. Drugie referendum miało odbyć się do 18. miesiąca od daty wpłynięcia wniosku. Umożliwiono mieszkańcom także przeprowadzenie trzeciego

⁵ S. Tonnerre-Seychelles, *Le temps de la colonisation pénale (1864-1931)*, Gallica, <https://gallica.bnf.fr/blog/25072018/le-temps-de-la-colonisation-penale-1864-1931?mode=desktop>, dostęp: 11.04.2021.

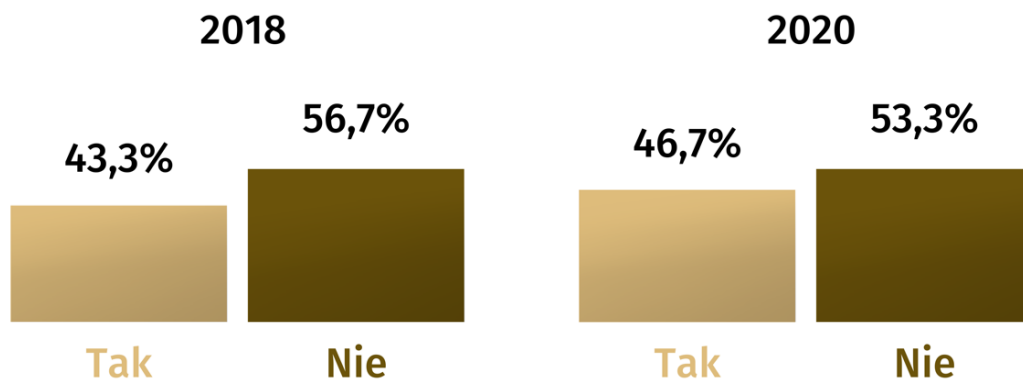
⁶ Ibidem.

⁷ LOI organique n° 2018-280 du 19 avril 2018 relative à l'organisation de la consultation sur l'accession à la pleine souveraineté de la Nouvelle-Calédonie, NOR : PRMX9801273X, JORF n°121 du 27 mai 1998.

i ostatniego referendum, na tych samych zasadach, co poprzednie⁸. Referenda są uznawane za część procesu dekolonizacji.

I tak w 2018 i 2020 r. w Nowej Kaledonii odbyły się referenda niepodległościowe, w których większość uprawnionych do głosowania odpowiedziała się za utrzymaniem formalnych więzi Nowej Kaledonii z Francją – odpowiednio 56,67%⁹ i 53,26%¹⁰. Dnia 12 grudnia 2021 r. ma się odbyć trzecie, ostatnie referendum. Wyznaczony termin był kwestią sporną wśród ludności lokalnej ze względu na trwającą pandemię COVID-19, jednak miesiąc przed planowanym terminem Wysoki Komisarz Patrice Faure ogłosił, że wcześniej wyznaczony termin zostanie utrzymany.

Czy chce Pan/Pani, żeby Nowa Kaledonia uzyskała pełną suwerenność i stała się niepodległa?

⁸ *Organisation du référendum*, Les services de l'État en Nouvelle-Calédonie, <https://web.archive.org/web/20170729203202/http://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/Politiques-publiques/Referendum-2018/Le-referendum-de-2018/Organisation-du-referendum>, dostęp: 15.11.2021.

⁹ *Résultats définitifs Nouvelle-Calédonie*, Haut-Commissariat de la République en Nouvelle-Calédonie, <https://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/content/download/5127/39664/file/R%C3%A9f%C3%A9rendum%202018%20-%20R%C3%A9sultats%20consolid%C3%A9s%20synth%C3%A8se%20-%20Suffrages%20V07%2011%202018.pdf>, dostęp: 11.04.2021.

¹⁰ *Résultats définitifs, referendum du 4 octobre 2020, Nouvelle-Calédonie*, Haut-Commissariat de la République en Nouvelle-Calédonie, <https://www.nouvelle-caledonie.gouv.fr/content/download/6849/53341/file/R%C3%A9f%C3%A9rendum%20du%204%20octobre%202020%20-%20R%C3%A9sultat%20d%C3%A9finitifs.pdf>, dostęp: 11.04.2021.

Prawo do udziału w referendum nie przysługuje wszystkim mieszkańcom. Należy spełnić m.in. następujące warunki:

- urodzić się przed 1 stycznia 1989 r. i mieszkać w Nowej Kaledonii między 1988 a 1998 r.;
- być dopuszczonym do uczestniczenia w konsultacjach społecznych z dnia 8 listopada 1998 r., w wyniku których zaakceptowano Porozumienie z Numei;
- udowodnić 20-letni okres nieprzerwanego zamieszkania na terytorium Nowej Kaledonii w dniu referendum i nie później niż 31 grudnia 2014 r.¹¹

Za zmianą terminu opowiadają się zwolennicy uzyskania przez Nową Kaledonię niepodległości – przede wszystkim ludność Kanaków – oraz lokalny Senat Zwyczajowy (fr. *le Sénat Coutumier*)¹², w skład którego wchodzi 16 miejscowych polityków¹³. Swoją decyzję Senat argumentuje koniecznością ogłoszenia żałoby narodowej Kanaków na rzecz ofiar COVID-19¹⁴. Zaproponowana żałoba miałyby zostać wprowadzona z datą wsteczną, od 6 września 2021 r., i trwać do dnia 6 września 2022 r. Wobec powyższego Senat Zwyczajowy wystosował list otwarty do prezydenta Francji, Emmanuela Macrona, w którym podkreślił niemożność przeprowadzenia referendum w warunkach obowiązujących restrykcji – wprowadzonych wskutek pandemii COVID-19 i uniemożliwiających przeprowadzenie kampanii informacyjnej i wyborczej – oraz żałoby narodowej. Jak zapisano, śmierć blisko 280 obywateli Nowej Kaledonii (w okresie od września 2021 do pierwszej połowy listopada 2021 r.)¹⁵ wywołała w społeczności „traumę” oraz „szok psychiczny” (fr. *on est traumatisés, il y a eu un choc psychologique*)¹⁶. W liście poruszono także ważną kwestię konsekwencji wyników głosowania, jeśli odbędzie się ono 12 grudnia. Niezależnie od rezultatu referendum, zdaniem członków Senatu Zwyczajowego należy powrócić do rozmów ws. zwyczajów i tożsamości

¹¹ Loi n° 99-209 organique du 19 mars 1999 relative à la Nouvelle-Calédonie (1), NOR : INTX9800159L.

¹² D. Chaillot, *Nouvelle-Calédonie : Le Sénat coutumier déclare un deuil Kanak d'un an et demande le report du referendum*, Outremers 360°, <https://outremers360.com/bassin-pacifique-appli/nouvelle-caledonie-le-senat-coutumier-declare-un-deuil-kanak-dun-an-et-demande-le-report-du-referendum>, dostęp: 09.11.2021.

¹³ *Les 16 sénateurs coutumiers*, Sénat Coutumier de la Nouvelle Calédonie, <https://www.senat-coutumier.nc/le-senat-coutumier/les-16-senateurs-coutumiers>, dostęp: 04.11.2021.

¹⁴ W październiku 2021 r. Louis Mapou, prezydent rządu Nowej Kaledonii, ogłosił, że 56% ofiar COVID-19, to Kanakowie.

¹⁵ *Info Covid-19*, Gouvernement de la Nouvelle-Calédonie, <https://gouv.nc/coronavirus>, dostęp: 20.11.2021.

¹⁶ *Le sénat coutumier décrète un « deuil kanak » d'une année et se positionne en faveur du report du referendum*, Nouvelle-Calédonie la 1ère, <https://la1ere.francetvinfo.fr/nouvellecaledonie/le-senat-coutumier-decrete-un-deuil-kanak-d-une-annee-et-se-positionne-en-faveur-du-report-du-referendum-1149691.html>, dostęp: 09.11.2021.

Kanaków i rozszerzenia pluralizmu prawnego, wynikającego z Porozumienia z Numei z 1998 r.

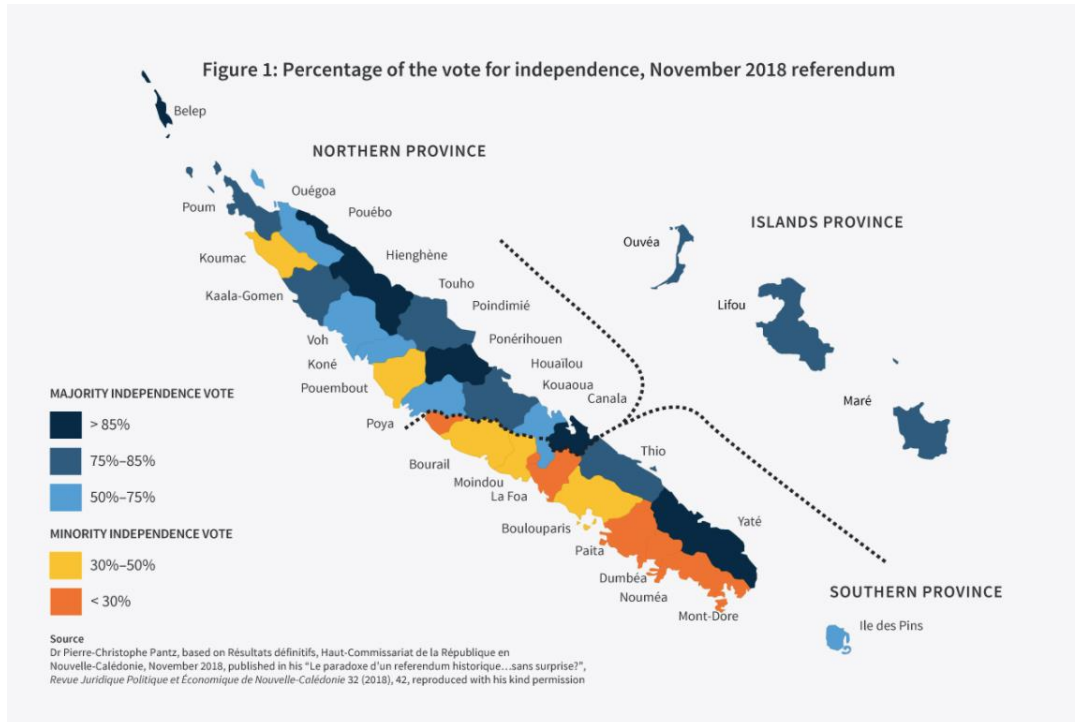
Zwolennicy niepodległości wzywają ludność do nieuczestniczenia w grudniowym referendum¹⁷. Założony w 1984 r. **Front Narodowego i Socjalistycznego Wyzwolenia Kanaków** (fr. *le Front de libération nationale kanak et socialiste*, FLNKS), **opowiadający się za niepodległością Nowej Kaledonii od Francji¹⁸, ogłosił dnia 20 października 2021 r., że wyniki referendum nie zostaną uznane, jeśli aktualnie wyznaczony termin zostanie utrzymany.** W swojej zapowiedzi FLNKS wspomnieli też wypowiedź Édouarda Philippe’a – sprawującego funkcję premiera Francji w latach 2017-2020 – z października 2019 r., w której ówczesny szef rządu stwierdził, że trzecie referendum może być zorganizowane w okresie między wrześniem 2021 a sierpniem 2022 r., celem wyraźnego rozróżnienia terminu wyborów ogólnokrajowych – np. zaplanowanych na dzień 10 kwietnia 2022 r. wyborów prezydenckich – od tych na poziomie lokalnym. FLNKS zaznaczył, że decyzja ta jest nieodwołalna. Co więcej, członkowie Frontu zagrozili, że w przypadku przeprowadzenia trzeciego referendum 12 grudnia 2021 r., wskażą oni liczne błędy, które Francja popełniła lub do których dopuściła podczas okresu swojej obecności w Nowej Kaledonii.

Wyniki poprzednich referendów wyraźnie obrazują podział etniczny Nowej Kaledonii. Zamieszkujący Prowincję Południową oraz Wyspy Lojalności Kanakowie w większości głosują za uzyskaniem przez Nową Kaledonię pełnej suwerenności, chcąc zerwać z dziedzictwem kolonialnym, natomiast potomkowie osadników kontynentów europejskiego i azjatyckiego pragną, by terytorium pozostało częścią Francji ze względu na liczne płynące z tego korzyści, m.in. dysponowanie paszportem europejskim. Co istotne, w lutym 2021 r. zwolennicy niepodległości zdobyli większość w kolegialnym organie wykonawczym, pierwszy raz od przyjęcia Porozumienia z Numei.

¹⁷ *Nouvelle-Calédonie : un référendum incertain en raison du Covid-19*, France24, <https://www.france24.com/fr/%C3%A9missions/outre-mer/20211025-nouvelle-cal%C3%A9donie-un-r%C3%A9f%C3%A9rendum-incertain-en-raison-du-covid-19>, dostęp: 03.11.2021.

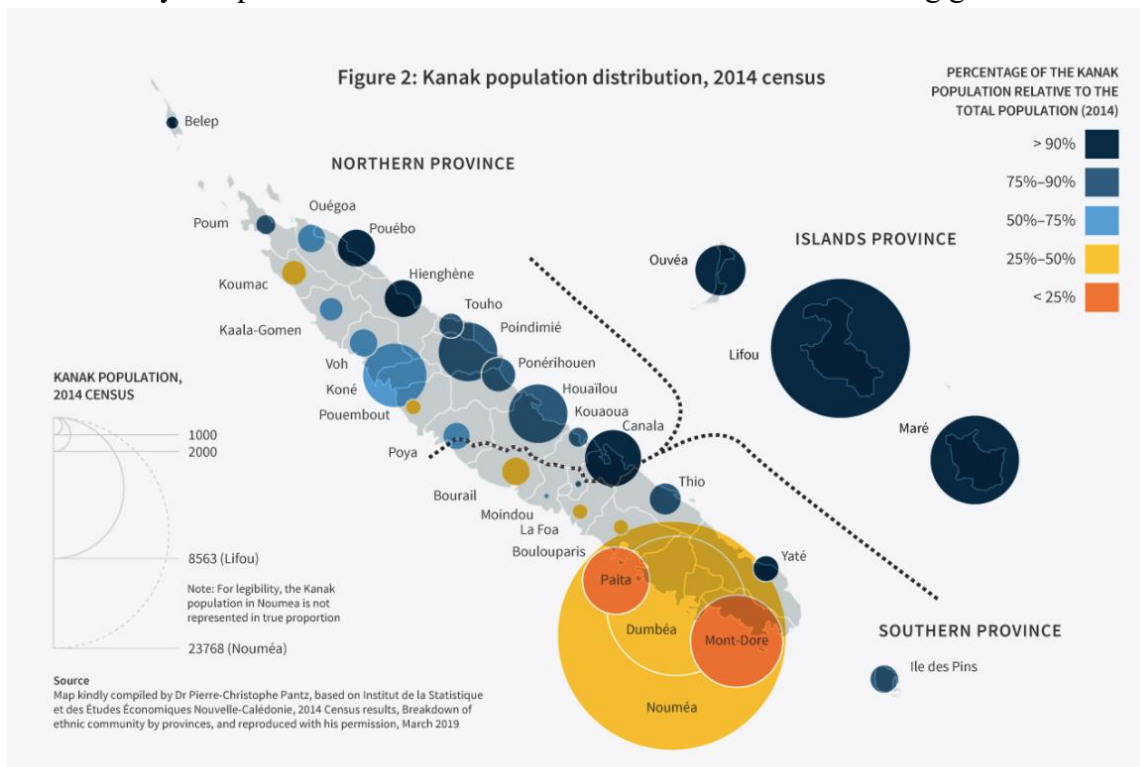
¹⁸ *Nouvelle-Calédonie : les indépendantistes «ne respecteront pas» le résultat du référendum*, Le Parisien, <https://www.leparisien.fr/politique/nouvelle-caledonie-les-independantistes-ne-respecteront-pas-le-resultat-du-referendum-09-11-2021-F7MBJYN52VBHRASJV7LS36R5NA.php>, dostęp: 09.11.2021.

Rys. 1: procentowy rozkład głosów za niepodległością w referendum z listopada 2018 r.:

Źródło: *New Caledonia's Independence Referendum: Local and Regional Implications*, Lowy Institute, <https://www.lowyinstitute.org/publications/new-caledonia-s-independence-referendum-local-and-regional-implications>, dostęp: 21.11.2021.

Rys. 2: procentowe rozmieszczenie ludności Kanaków według gmin:

Źródło: *New Caledonia's Independence Referendum: Local and Regional Implications*, Lowy Institute, <https://www.lowyinstitute.org/publications/new-caledonia-s-independence-referendum-local-and-regional-implications>, dostęp: 21.11.2021.

Polinezja Francuska wobec wyników referendum

Bez wątplenia, wyniki nadchodzącego w Nowej Kaledonii referendum będą miały wpływ na sytuację w Polinezji Francuskiej, składającej się z pięciu archipelagów i skupiających 118 wysp Oceanii. Wyspy Polinezji Francuskiej przyłączano do Francji stopniowo. Od 1842 r. znajdowały się pod protektoratem francuskim, od 1880 r. były jej kolonią, od 1946 r. terytorium zamorskim, wreszcie – wskutek wprowadzonej w marcu 2003 r. poprawki do konstytucji – wspólnotą zamorską o szerokiej autonomii, m.in. w zakresie mianowania swoich przedstawicieli, decydowania o kierunkach polityki zagranicznej czy obronności.

W przeciwieństwie do Nowej Kaledonii, na terytorium Polinezji Francuskiej nie znajdowały się kolonie karne. Przeprowadzono natomiast między 1966-1996 łącznie 193 atmosferycznych i podziemnych prób atomowych¹⁹, które doprowadziły do poważnego zanieczyszczenia jej wód i gleby²⁰. W konsekwencji – zgodnie z danymi Ministerstwa Zdrowia Polinezji Francuskiej – między 1992 a 2017 r. zanotowano wzrost zgłoszeń chorób nowotworowych z 93 w 1992 r. do 467 w 2017²¹. Do marca 2021 r. 63 Polinezyjczyków odczuwających skutki prób atomowych otrzymało odszkodowania za choroby wywołane skażeniem radioaktywnym; szacuje się, że przysługuje ono również kolejnym 110 000²². Podczas forum ONZ w 2018 r. polinezyjski polityk, lider partii *Tāvini huirā'atira* (pl. Sługa Ludu) i były prezydent Oscar Temaru ogłosił, że do Międzynarodowego Trybunału Karnego złożona została skarga przeciwko Francji o popełnienie w regionie zbrodni przeciwko ludzkości.

Zarówno Nowa Kaledonia, jak i Polinezja Francuska znajdują się na liście terytoriów niesamodzielnych Organizacji Narodów Zjednoczonych. Po raz pierwszy przywołane terytoria wpisano na powyższą listę w 1946 r., rok później jednak oba zostały wykreślone. Nową Kaledonię ponownie dopisano w 1986, natomiast Polinezję Francuską w 2013 r. Jeszcze w 1946 r. – kiedy przyjęto pierwszą rezolucję w tym zakresie – na liście znajdowało się 72 terytoriów niesamodzielnych, obecnie jest ich 17. **Na mocy rozdziału XI Karty Narodów**

¹⁹ K. Feldmann, *La Polynésie marquée à jamais par les essais nucléaires français*, Reporterre, <https://reporterre.net/La-polynesie-marquee-a-jamais-par-les-essais>, dostęp: 10.11.2021.

²⁰ *Rapport sur les incidences environnementales et sanitaires des essais nucléaires effectués par la France entre 1960 et 1996 et éléments de comparaison avec les essais des autres puissances nucléaires*, Office parlementaire d'évaluation des choix scientifiques et technologiques, <https://www.assemblee-nationale.fr/legislatures/11/pdf/rap-oecst/i3571.pdf>, dostęp: 10.11.2021.

²¹ K. Feldmann, op. cit.

²² N. Bérubé, *La France aurait caché une « contamination massive »*, La Presse, <https://www.lapresse.ca/international/asia-et-oceanie/2021-03-11/essais-nucleaires-en-polynesie-francaise/la-france-auroit-cache-une-contamination-massive.php>, dostęp: 10.11.2021.

Zjednoczonych, terytoria o takim statusie powinny ulec dekolonizacji, o czym przypominają politycy Nowej Kaledonii, opowiadający się za uzyskaniem przez terytorium pełnej suwerenności.

Dążenia Nowej Kaledonii do uzyskania pełnej suwerenności od Francji popiera część społeczeństwa polinezyjskiego. Otwarcie na ten temat wypowiada się **Oscar Temaru**, zaangażowany w walkę o niepodległość Polinezji Francuskiej od lat 70. XX w. Co więcej, **wzywa on do zorganizowania referendum niepodległościowego w Polinezji Francuskiej**²³. W październiku 2021 ekspert ONZ i korespondent partii *Tāvini huirā'atira* Carlyle Corbin oświadczył, że dotychczasowe „reformy wewnętrzne wprowadzane na terytoriach takich jak Polinezja Francuska nie są częścią procesu dekolonizacji, ponieważ jedynym rzeczywistym procesem dekolonizacji jest ten nadzorowany przez ONZ”²⁴.

Bez wątpienia wyniki nadchodzącego referendum w Nowej Kaledonii wpłyną na sytuację w Polinezji Francuskiej. W przypadku odłączenia się Nowej Kaledonii od Francji drugie państwo zmierzy się ze stratą wpływów w regionie. Ponadto nastąpi stopniowa, niebezpieczna dla Francji intensyfikacja dążeń do uzyskania suwerenności wśród ludności Polinezji Francuskiej, zachęconej pozytywnym wynikiem działań mieszkańców Nowej Kaledonii, której **podstawę do ewentualnego przeprowadzenia referendum daje decyzja ONZ o ponownym jej wpisaniu na listę terytoriów niesamodzielnych w 2013 r.**

Rola Francji w regionie Indo-Pacyfiku

Wyniki referendum z 2018 i 2020 r. ujawniły utrzymujące czy też pogłębiające się podziały etniczne Nowej Kaledonii. Ewentualne uzyskanie niepodległości przez terytorium może doprowadzić do niebezpiecznych konsekwencji w wymiarze niemilitarnym. Warto przypomnieć, że zgodnie z wynikami ostatniego referendum różnica głosów między zwolennikami i przeciwnikami niepodległości jest niewielka. Oznacza to, że **istnieje duże prawdopodobieństwo uzyskania niepodległości przez Nową Kaledonią**, o ile Kanakowie – nakłaniani do jego bojkotowania – nie zrezygnują z uczestnictwa w referendum.

²³ A. Samoyeau, *Oscar Temaru : « Organisons un référendum »*, Tahiti Infos, https://www.tahiti-infos.com/Oscar-Temaru-Organisons-un-referendum_a194939.html, dostęp: 10.11.2021.

²⁴ *Quatrième Commission: retour des pétitionnaires, venus s'exprimer sur la décolonisation de plusieurs territoires non autonomes*, Nations Unies Couverture des réunions & communiqués de presse, <https://www.un.org/press/fr/2021/cpsd730.doc.htm>, dostęp: 18.11.2021.

Wiąże się to jednak z wyzwaniem ustanowienia nowego systemu w Nowej Kaledonii, na co lokalni politycy mogą nie być w pełni przygotowani.

Francja odgrywa szczególną rolę w zakresie bezpieczeństwa regionalnego. Wzmocniona obecność militarna francuskich jednostek w południowej części Pacyfiku gwarantuje państwu m.in. możliwość obrony własnych interesów i wywierania wpływu w państwach sąsiednich, a także zapewnia jej miejsca stałego, bliskiego obserwatora dynamicznie rozwijających się rynków Azji i Pacyfiku. **W sytuacji uzyskania niepodległości przez Nową Kaledonię, a także dalszego rozwoju ruchów niepodległościowych w Polinezji Francuskiej, Francja może utracić swoje znaczenie na Indo-Pacyfiku, co bezpośrednio wpłynie na równowagę sił w regionie.** Co więcej, wpłynie na postrzeganie państwa tak w regionie, jak i na arenie międzynarodowej, ponieważ **może osłabić wizerunek Francji, podważyć jej rolę i znaczenie również w pozostałych regionach oraz wywołać lub wzmocnić ataki informacyjne.** Niepodległa Nowa Kaledonia może natomiast mierzyć się ze wzmożonymi działaniami innych aktorów zewnętrznych, przede wszystkim Chin, które najprawdopodobniej będą wywierać na terytorium silne presje finansowe i polityczne, celem wypełnienia luki, jaką pozostawi po sobie Francja. Do 2021 r. działania ChRL okazały się skuteczne w Republice Vanuatu, Republice Fidżi czy Niezależnym Państwie Samoa, nakłonionych do ostatecznego przyłączenia się do inicjatywy Jednego Pasa i Jednej Drogi dzięki chińskiej „dyplomacji czekowej”. Już teraz Pekin jest jednym z najważniejszych partnerów handlowych Nowej Kaledonii oraz najaktywniejszym graczem w regionie Pacyfiku. Dotychczasowe próby uzyskania niepodległości tymczasowo odebrały Chinom perspektywę na rozszerzenie swoich wpływów.

Warto podkreślić, że niezamieszkane i należące do Nowej Kaledonii wyspy Hunter oraz Matthew są przedmiotem sporów między Francją a wspieraną przez Chiny Republiką Vanuatu. W 2018 r. pojawiły się informacje o dążeniach Pekinu do otwarcia baz wojskowych na archipelagu Vanuatu, którym zaprzeczyły obie strony. Chiny jednak nieustannie udzielają wsparcia finansowego i militarnego Republice Vanuatu, m.in. poprzez przejęcie części jego długu publicznego²⁵. **W przypadku uzyskania przez Nową Kaledonię pełnej suwerenności Chiny zintensyfikują swoje działania w stosunku do terytorium w celu powiększenia swoich wpływów w regionie.**

²⁵ *Les bases militaires ultramarines françaises apparaissent vulnérables*, IFRI, <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/bases-militaires-ultramarines-francaises-apparaissent-vulnerables>, dostęp: 17.11.2021.

Wnioski i rekomendacje

Francja jest najbardziej aktywnym państwem europejskim w regionie Indo-Pacyfiku. Pomimo napięć, jakie wywołało nagłe ogłoszenie AUKUS, a także ryzyka uzyskania niepodległości przez Nową Kaledonię, Francja nie wycofa się z Indo-Pacyfiku i nie zredukuje dotychczas udzielanego wsparcia gospodarczego i militarnego lokalnym podmiotom. Obecność Francji w regionie ma duże znaczenie nie tylko dla samego państwa, ale także dla interesów Unii Europejskiej. Debata ws. przyszłości Francji w regionie ma szczególne znaczenie w związku ze zbliżającymi się wyborami prezydenckimi i parlamentarnymi, przypadającymi na 2022 r.

W związku z aktualnymi wydarzeniami Francja powinna zachować neutralne stanowisko wobec decyzji mieszkańców Nowej Kaledonii, zwiększyć wszelkiego rodzaju pomoc dla regionu i zachęcać lokalne władze swoich terytoriów zamorskich do zaangażowania w regionalne porozumienia celem wzmocnienia swojej roli oraz utrzymania wpływów w niekorzystnej dla państwa sytuacji uzyskania przez Nową Kaledonię statusu państwa niepodległego. Wskutek podejmowania wspomnianych działań Francja może sprawiać wrażenie kraju sąsiedniego, równoważącego wpływy USA i Chin, co ma szczególne znaczenie dla dialogu z partnerami.

O AUTORCE

Karolina Siekierka. Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku stosunki międzynarodowe, specjalizacji Bezpieczeństwo i Studia Strategiczne. Podczas studiów uczestniczyła w wymianach studenckich z Université Panthéon-Sorbonne (Paris 1) oraz Institut d'Etudes Politiques de Paris (Sciences Po Paris). Jej zainteresowania badawcze obejmują prawa człowieka, konflikty zbrojne oraz wpływ zmian klimatu na bezpieczeństwo międzynarodowe. Zaangażowana w działalność organizacji studenckich na Uniwersytecie Warszawskim oraz Sciences Po.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.